

Міністерство освіти і науки України  
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича  
Кафедра обліку, аналізу і аудиту

**ЗАТВЕРДЖЕНО**



Голова приймальної комісії  
Руслан БІЛОСКУРСЬКИЙ

« 20 » червня 2026 р.

**ПРОГРАМА**  
додаткового вступного випробування  
для здобуття ступеня доктора філософії (PhD)  
зі спеціальності D1 Облік і оподаткування  
за освітньою програмою «Облік і оподаткування» для осіб, що здобули  
попередній рівень вищої освіти за іншими спеціальностями

Затверджено  
Вченою радою економічного факультету  
Голова Вченої ради економічного факультету  
Роман ГРЕШКО

Протокол №13 від 20 травня 2026 р.

Чернівці – 2026

# ТЕМАТИЧНІ РОЗДІЛИ

## РОЗДІЛ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

### **Тема 1. Господарський облік, його суть і характеристика**

Поняття бухгалтерського обліку та його суть. Історія розвитку господарського обліку. Сутнісна характеристика терміну «облік». Види господарського обліку, їх інтеграція. Суть і зміст статистичного, бухгалтерського і оперативного обліку, їх відмінність і єдність. Ринок і бухгалтерський облік. Поділ бухгалтерського обліку на фінансовий і управлінський. Теоретичні та методологічні основи бухгалтерського обліку. Функції бухгалтерського обліку в умовах ринкової економіки. Види облікової (фінансової і управлінської) інформації. Завдання бухгалтерського обліку. Контроль за виконанням планів, забезпечення збереження різних форм власності, режиму економії. Вимоги, стоять перед обліком. Вимірники, що застосовуються в обліку. Бухгалтерський облік як галузь економічної науки. Зв'язок бухгалтерського обліку з іншими економічними науками. Теорія бухгалтерського обліку – основа вивчення галузевих і спеціальних курсів обліку.

### **Тема 2. Предмет бухгалтерського обліку та його об'єкти**

Загальне поняття про предмет бухгалтерського обліку. Об'єкти бухгалтерського обліку, їх класифікація. Завдання, функції та принципи бухгалтерського обліку (згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»). Майно (господарські засоби) як об'єкт бухгалтерського обліку. Господарські процеси як об'єкти бухгалтерського обліку. Класифікація майна (господарських засобів) за складом і розміщенням та джерелами управління.

### **Тема 3. Методичні прийоми бухгалтерського обліку та їх використання на підприємствах**

Загальне поняття про метод бухгалтерського обліку. Передумови побудови бухгалтерського обліку. Принципи бухгалтерського обліку. Складові частини (елементи) методу. Первинне спостереження; документування і інвентаризація; поточне групування господарських операцій; система рахунків і подвійний запис; вартісне вимірювання; оцінка і калькуляція (калькулювання); узагальнення інформації; бухгалтерський баланс і звітність. Методика і техніка бухгалтерського обліку.

### **Тема 4. Бухгалтерський баланс**

Суть балансу, його будова. Основи побудови бухгалтерського балансу. Структура бухгалтерського балансу та групування статей. Валюта балансу. Загальні вимоги до розкриття статей балансу згідно НП(С)БО 1. Зміни в балансі під впливом господарських операцій, їх типи. Теоретичне та практичне

значення класифікації господарських операцій. Поняття балансового методу. Економічний зміст основних балансових співвідношень.

### **Тема 5. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис**

Поняття про рахунки бухгалтерського обліку як про спосіб групування, поточного відображення узагальнення та контролю даних про господарські операції. Принцип класифікації рахунків бухгалтерського обліку. Відмінність підходів до класифікації рахунків. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку за їх економічним змістом. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку за їх структурою і призначенням. Мета її побудови і суть. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку по відношенню до балансу. Позабалансові рахунки. Характеристика, значення і зміст позабалансового обліку. План рахунків бухгалтерського обліку, його значення, характеристика і зміст. Класифікація рахунків за економічним змістом основа для побудови плану рахунків. Коротка характеристика єдиного Плану рахунків бухгалтерського обліку. Будова рахунків: дебет, кредит, обороти і залишки (сальдо). Активні і пасивні рахунки, їх структура. Суть подвійного запису на рахунках. Обґрунтування подвійного запису, його контрольне значення. Кореспонденція рахунків. Синтетичний і аналітичний облік на рахунках. Узагальнення даних поточного обліку. Оборотна відомість по синтетичних рахунках, шахова оборотна відомість. Скорчена відомість по рахунках аналітичного обліку. Контрольне значення оборотних відомостей. Сальдові і оборотні відомості.

### **Тема 6. Документація та інвентаризація**

Загальне поняття про первинне спостереження та облікові документи. Документація, її суть і значення. Матеріальні носії первинної облікової інформації. Роль документів в бухгалтерському обліку, контролі, документальній ревізії, в оперативній роботі по організації господарської діяльності. Поняття про машинні носії первинних облікових даних. Класифікація бухгалтерських документів. Вимоги до їх змісту і оформлення. Реквізити документів. Поняття про документообіг, його обумовленість формою організації та механізації обліку. Документування господарських операцій. Напрямки удосконалення бухгалтерських документів. Інвентаризація як спосіб первинного спостереження операцій, контролю за збереженням власності, уточнення показників поточного бухгалтерського обліку. Види інвентаризації. Поняття про порядок проведення інвентаризацій, виявлення і відображення їх результатів в обліку.

### **Тема 7. Оцінювання та калькуляція в системі бухгалтерського обліку**

Оцінка об'єктів бухгалтерського обліку, її мета і принципи. Вимоги щодо забезпечення правильності відображення об'єктів бухгалтерського обліку та достовірності оцінки. Оцінка об'єктів обліку. Оцінка основних засобів, виробничих запасів, дебіторської заборгованості. Оцінка зобов'язань. Оцінка доходів. Оцінка витрат. Калькуляція як спосіб групування витрат, їх вимірювання та визначення собівартості. Об'єкти обліку витрат і об'єкти

калькуляції. Зміст групування витрат за економічними елементами та за статтями калькуляції. Методи калькуляції, їх характеристика. Контрольне значення оцінки і калькуляції.

### **Тема 8. Облік основних господарських процесів**

Методологічні основи обліку господарських процесів. Господарські процеси, як об'єкт бухгалтерського обліку. Стадії процесу кругообігу капіталу, їх зміст. Облік процесу постачання. Економічна сутність процесу постачання. Процес постачання в системі рахунків бухгалтерського обліку. Схема обліку процесу постачання. Облік транспортно-заготівельних витрат. Методи списання вартості відпускних запасів. Облік процесу виробництва. Економічна суть процесу виробництва. Завдання обліку процесу виробництва. Калькулювання як спосіб групування витрат. Формування собівартості продукції та класифікація витрат. Процес виробництва в системі рахунків бухгалтерського обліку. Схема обліку процесу виробництва. Синтетичний облік процесу виробництва. Облік процесу реалізації. Економічна суть процесу реалізації. Завдання обліку процесу реалізації. Процес реалізації в системі рахунків бухгалтерського обліку. Схема обліку реалізації продукції. Визначення собівартості реалізованої продукції. Визначення фінансових результатів. Операційна, фінансова та інвестиційна діяльність підприємства. Основна діяльність підприємства.

### **Тема 9. Облікові реєстри, техніка, форми й організація обліку на промислових підприємствах**

Облікові реєстри, їх суть і значення. Види і форми облікових реєстрів, їх модифікація в умовах застосування сучасної лічильної техніки. Класифікація облікових реєстрів. Типові форми облікових реєстрів. Стандартизація і уніфікація облікових реєстрів. Лічильні записи, поняття і способи. Хронологічний і систематичний запис. Ручний і машинний запис. Шаховий і лінійний запис. Значення нагромадження і групування облікових даних. Форми бухгалтерського обліку, їх суть та історичне значення. Меморіально-ордерна, журнально-ордерна (журнальна) і таблично-автоматизована форми. Помилки в лічильних записах, способи їх виявлення і виправлення.

### **Тема 10. Фінансова звітність**

Звітність як спосіб узагальнення даних поточного бухгалтерського обліку. Мета, склад та елементи, якісні характеристики та принципи фінансової звітності. Види звітності та її зміст. Баланс (Звіт про фінансовий стан). Особливості його складання. Зміст і форма балансу. Зміст і форма «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)». Мета складання, зміст, форма «Звіту про рух грошових коштів». Звіт про власний капітал. Мета складання, зміст, форма звіту. Примітки до річної фінансової звітності.

## **РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ**

### **Тема 1. Наукові основи економічного аналізу**

Економічний аналіз і теорія пізнання. Теорія пізнання – методологічна основа всіх галузевих наук і аналізу зокрема. Об'єкти і суб'єкти пізнання. Аналіз і синтез – важливі інструменти пізнання. Індукція і дедукція в процесі аналітичних досліджень. Роль аналізу на кожній стадії процесу пізнання. Єдність аналізу і синтезу в науковому методі пізнання. Економічний аналіз і найважливіші категорії діалектики (рух і розвиток об'єктів аналізу; простір і час, як загальні форми існування об'єктів аналізу; сутність і явище; зміст і форма; система, структура; причина, наслідок; необхідність, випадковість). Економічний аналіз і закони діалектики (закон єдності та боротьби протилежностей; закон взаємного переходу кількісних і якісних змін; закон заперечення). Економічний аналіз і основні принципи діалектики. Економічний аналіз як наука. Об'єктивні умови становлення економічного аналізу як науки. Економічний аналіз – функціональна конкретно-економічна наука: теоретичний, конкретно-економічний аналіз, мікро- і макроаналіз. Роль економічного аналізу в управлінні. Еволюція системи управління і розвиток економічного аналізу. Системний підхід до управління. Системність, комплексність економічного аналізу. Економічний аналіз як важлива функція управління. Взаємозв'язок економічного аналізу з іншими функціями управління (плануванням, організацією, мотивацією, обліком, контролем, регулюванням тощо). Економічний аналіз і обґрунтування управлінських рішень. Природа управлінських рішень. Процес прийняття управлінських рішень та економічний аналіз. Роль аналізу на кожному етапі вироблення управлінських рішень. Принципи економічного аналізу. Історія та перспективи розвитку економічного аналізу.

### **Тема 2. Зміст, предмет і завдання економічного аналізу**

Підприємство як відкрита соціально-економічна система, її керована і керуюча підсистеми. Економічний аналіз як елемент керуючої підсистеми. Господарська і маркетингова діяльність як керовані підсистеми і об'єкти економічного аналізу. Елементи господарської діяльності (техніка, технологія, організація виробництва, організація праці, економічні відносини, соціальні умови трудового колективу); елементи маркетингової діяльності (ринкова ситуація підприємства, конкуренти, власні експортні можливості, сучасні і потенційні споживачі, товари); господарські процеси як об'єкти економічного аналізу. Предмет економічного аналізу, еволюція його формування. Характеристика різних точок зору вчених на дефініцію „предмет економічного аналізу». Зміст економічного аналізу в системі ринкових відносин. Завдання економічного аналізу. Функції аналізу. Економічний аналіз як наука, його місце в системі наук. Зв'язок економічного аналізу з дисциплінами циклу природничо-наукової підготовки (політичною економією, мікро- та макроекономікою, бухгалтерським обліком, статистикою, економіко-математичним моделюванням, економікою підприємства) та дисциплінами

професійної та практичної підготовки (фінансовим, управлінським обліком, аудитом).

### **Тема 3. Види економічного аналізу**

Функції управління й основи класифікації видів економічного аналізу. Ретроспективний аналіз. Зміст, мета, завдання, основні методологічні елементи. Організація і основні джерела інформації. Методика ретроспективного аналізу основних показників господарської діяльності підприємств. Оперативний аналіз. Зміст, мета, завдання, характерні риси, основні методологічні елементи (об'єкти, показники, фактори, періодичність здійснення аналітичних оцінок, суб'єкти, джерела інформації). Організація та методика оперативного економічного аналізу. Оперативний аналіз в умовах комп'ютерної обробки інформації, особливості його організації. Перспективний аналіз. Зміст, завдання, основні методологічні елементи. Особливості організації і методики перспективного аналізу. Методи і засоби автоматизації моделювання і прогнозування економічних процесів. Внутрішньогосподарський аналіз. Зміст, значення і завдання, організація і основні джерела інформації. Характеристика основних методологічних елементів внутрішньогосподарського економічного аналізу. Особливості методики аналізу діяльності структурних підрозділів підприємства за центрами виникнення витрат та центрами відповідальності. Міжгосподарський порівняльний аналіз. Зміст, значення і завдання. Поняття бази порівняння. Основи науково обґрунтованого групування об'єктів міжгосподарських порівнянь. Основні прийоми і умови досягнення порівняльності об'єктів. Організація міжгосподарського порівняльного аналізу. Техніко-економічний і соціально-економічний аналіз. Зміст, мета, завдання. Система техніко-виробничих і соціально-економічних показників, методика їх аналізу. Основні джерела інформації. Фінансовий аналіз. Об'єктивна необхідність фінансового аналізу. Зміст, мета, завдання, об'єкти, види. Основні методологічні елементи фінансового аналізу. Маркетинговий аналіз. Об'єктивна необхідність маркетингового аналізу, його значення, завдання. Аналіз макросередовища підприємства. Об'єкти та методика маркетингового аналізу мікросередовища. Маржинальний аналіз. Основні положення маржинального аналізу. Аналіз беззбитковості. Аналіз співвідношення «витрати – обсяг продажів - прибуток». Аналіз вигід і витрат. Суть, значення, мета, завдання. Основні структурні елементи методології. Методика аналізу. Функціонально-вартісний аналіз. Суть, значення, мета й завдання. Форми та принципи ФВА. Мета й завдання ФВА. Функціональний опис об'єктів аналізу. Методи оцінки функцій. Функціонально необхідні витрати, їх визначення й аналіз. Комплексний характер ФВА, етапи його проведення. Програма окремих етапів. Досвід і перспективи використання ФВА. Історія розвитку ФВА. Особливості досліджень по ФВА в зарубіжних країнах. Перспективи удосконалення методики і організації ФВА. Системний аналіз. Суть, значення і завдання системного аналізу. Основні елементи системного аналізу. Використання системного аналізу для розв'язання аналітичних задач.

#### **Тема 4. Система комплексного економічного аналізу**

Комплексний економічний аналіз (КЕА), його роль в управлінні діяльністю підприємства, мета, завдання, характерні риси. Системний підхід до економічного аналізу і способи його реалізації. Етапи системного аналізу, їх характеристика. Система показників КЕА, її підсистеми (блоки). Характеристика блоків показників, їх зовнішні та внутрішні зв'язки. Блок-схема проведення КЕА. КЕА як система пошуку резервів росту ефективності виробництва. Поняття, економічна сутність факторів росту ефективності господарської діяльності та резервів, їх класифікація. Принципи організації пошуку і підрахунку резервів. Методики підрахунку і обґрунтування величини резервів. Сутність формального і неформального підходів до підрахунку резервів.

#### **Тема 5. Метод і методика економічного аналізу**

Метод економічного аналізу, його характерні ознаки. Методика та методологія економічного аналізу. Зміст методики економічного аналізу. Загальна і часткова методика. Складові елементи методики економічного аналізу. Способи, через які реалізується науковий апарат методу економічного аналізу, їх класифікація. Система показників як елемент методики економічного аналізу. Класифікація показників. Вивчення взаємозв'язків економічних показників. Роль фактора в аналізі як умови здійснення господарських процесів, причини зміни результатів діяльності.

#### **Тема 6. Способи обробки економічної інформації в економічному аналізі**

Спосіб порівняння. Сутність, форми порівнянь, їх мета, можливості використання в аналізі. Бази порівнянь. Основні умови порівнянності показників. Порівняльний аналіз, його види: горизонтальний, вертикальний, трендовий, одномірний, багатомірний. Багатомірні порівняння в аналізі. Завдання, можливості і напрямки використання, побудова алгоритму багатомірних порівнянь. Способи приведення показників до порівнюваного виду, нейтралізація впливу цінового, об'ємного (кількісного), структурного та якісного факторів. Інші способи досягнення порівнянності показників. Використання відносних і середніх величин в економічному аналізі. Зміст, види, можливості використання в економічному аналізі. Спосіб групування інформації в економічному аналізі. Особливості використання групувань в статистиці та аналізі. Зміст типологічних і структурних групувань. Аналітичні групування, їх роль в економічному аналізі. Методика аналітичних групувань. Деталізація. Сутність, види, можливості використання в економічному аналізі. Спосіб деталізації загальних показників за часовою ознакою, за місцем здійснення господарських операцій, за центрами відповідальності та за складовими частинами показників (факторами). Балансовий спосіб. Сутність балансового способу, можливості використання в економічному аналізі. Графічний спосіб. Сутність графіків, їх роль в економічному аналізі. Класифікація графіків, що використовуються в економічному аналізі, вимоги до побудови графіків. Способи табличного відображення аналітичних даних.

Значення аналітичних таблиць. Види, правила оформлення, форми аналітичних таблиць.

### **Тема 7. Методика факторного аналізу, способи вимірювання впливу факторів в детермінованому аналізі та вивчення стохастичних взаємозв'язків**

Економіко-математичне моделювання як спосіб вивчення господарської діяльності. Поняття моделі та моделювання. Види моделей. Використання імітаційних моделей в економічному аналізі. Етапи процесу моделювання. Детерміноване моделювання факторних систем. Основні типи кінцевих факторних систем. Способи моделювання детермінованих факторних систем. Спосіб ланцюгових підстановок. Типи кінцевих факторних систем детермінованих моделей, в яких використовується спосіб ланцюгових підстановок. Сутність способу і правила його застосування. Алгоритм розрахунку впливу факторів цим способом в різних типах моделей. Спосіб абсолютних різниць. Сутність, призначення і сфера застосування. Порядок і алгоритм розрахунку впливу факторів. Спосіб відносних різниць. Сутність і призначення способу відносних різниць, сфера його застосування. Алгоритм розрахунку впливу факторів. Спосіб відсоткових різниць. Сутність, призначення і сфера застосування, порядок і алгоритм розрахунку впливу факторів. Спосіб пропорційного ділення та часткової участі. Сутність, призначення, сфера застосування, порядок і алгоритми розрахунку впливу факторів. Індексний метод. Сутність і призначення індексного методу. Алгоритм розрахунку впливу факторів цим методом для різних моделей. Інтегральний спосіб. Основні недоліки методу елімінування. Сутність інтегрального способу, сфера його застосування. Алгоритм розрахунку впливу факторів в різних моделях інтегральним способом. Поняття стохастичних зв'язків і задачі кореляційного аналізу. Сутність стохастичних взаємозв'язків між показниками. Відмінності стохастичних зв'язків від функціональних. Способи дослідження залежності в стохастичному факторному аналізі. Етапи стохастичного моделювання. Кореляційний аналіз, можливості його використання в аналітичних дослідженнях. Використання парної кореляції для вивчення стохастичних залежностей. Форми стохастичних зв'язків. Способи обґрунтування рівняння зв'язку. Методика множинного кореляційного аналізу. Необхідність застосування багатфакторного кореляційного аналізу, його етапи. Методика оцінки і практичного застосування результатів кореляційного аналізу.

### **Тема 8. Евристичні методи в економічному аналізі**

Значення використання в економічному аналізі досвіду і інтуїції спеціалістів, їх творчого мислення. Умови, які визначають необхідність використання евристичних методів. Загальна характеристика евристичних методів, їх класифікація. Типи аналітичних задач, що передбачають застосування методів малоупорядкованого пошуку (аналогії, інверсії, емпатії, ідеалізації тощо). Сутність методів, їх характеристика, можливості

використання в економічному аналізі. Характеристика методів упорядкованого пошуку. Етапи реалізації методів. Безкритеріальні оцінки (ранжування, парне порівняння, бальна оцінка, експертна оцінка, експертна комісія, анкетування, інтерв'ю, метод Дельфі), їх характеристика, можливості використання в аналізі. Критеріальні оцінки (типологія, репертуарні решітки, контрольні запитання, цільові оцінки, «павутиння»), їх характеристика, значення в економічному аналізі. Оцінково-пошукові методи (комісії і конференції, колективного блокнота, мозкового штурму, банку ідей, активного соціологічного тестового аналізу і контролю, ділової гри): сутність, можливості використання в економічному аналізі. Схеми реалізації методів.

### **Тема 9. Методи економічного аналізу для обґрунтування стратегічних рішень**

SWOT-аналіз. Сутність та роль SWOT-аналізу в обґрунтуванні перспективи розвитку підприємства. Методика SWOT-аналізу. Критерії оцінки сильних і слабких сторін підприємства, шкала оцінки критеріїв. ABC-аналіз. Суть методу, напрямки його використання. Принцип Парето – основа методики ABC-аналізу. Етапи проведення ABC-аналізу. Мережевий аналіз. Суть мережевого аналізу. Методи критичного шляху та PERT як спеціальні мережеві методи. Основи методології фундаментального аналізу.

### **Тема 10. Методика аналізу основних показників господарської діяльності**

Аналіз організаційно-технічного рівня підприємства. Загальна схема аналізу показників організаційно-технічного рівня. Оцінка динаміки показників рівня техніки, технології, організації виробництва праці та управління. Зміст і методи аналізу прогнозів удосконалення організаційно-технічного рівня підприємства, відповідно до прийнятої стратегії маркетингу. Аналіз використання основних засобів. Завдання аналізу стану і використання основних засобів. Методика аналізу показників використання основних засобів. Аналіз фондів та фондозброєності праці. Фактори зміни фондів та її вплив на обсяги виробництва. Застосування способів детермінованого факторного аналізу для виявлення резервів зростання ефективності використання основних засобів. Аналіз використання матеріальних ресурсів. Завдання аналізу придбання й використання матеріальних ресурсів, інформаційне забезпечення. Аналіз забезпеченості виробництва продукції матеріальними ресурсами. Аналіз використання матеріалів. Розрахунок впливу факторів «норми» і «ціни» на загальні витрати матеріальних ресурсів. Аналіз відхилень від норм за причинами та винуватцями. Аналіз матеріаломісткості та матеріаловіддачі. Аналіз використання трудових ресурсів. Завдання аналізу використання трудових ресурсів. Інформаційне забезпечення аналізу. Аналіз трудомісткості продукції. Аналіз продуктивності праці. Пошук резервів підвищення продуктивності праці і збільшення випуску продукції. Аналіз собівартості продукції. Завдання та інформаційне забезпечення аналізу собівартості продукції. Система показників собівартості продукції. Загальна схема формування витрат на виробництво продукції. Аналіз загальних

показників собівартості виробленої продукції. Аналіз витрат на 1 грн. продукції за цінами продажу. Факторний аналіз витрат на 1 грн. продукції. Аналіз собівартості окремих виробів. Аналіз витрат на виробництво за елементами та статтями калькуляції. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг. Значення, завдання аналізу виробництва продукції, робіт і послуг. Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному і вартісному виразі. Аналіз динаміки обсягу виробництва продукції. Аналіз якості продукції, робіт і послуг. Показники якості, методика їх аналізу. Аналіз життєвого циклу продукції. Методика аналізу оборотності оборотних засобів. Методика аналізу прибутку та рентабельності. Методика аналізу ліквідності, платіжної спроможності і ринкової стійкості. Методика аналізу використання власного капіталу та залучених коштів.

### **Тема 11. Організація економічного аналізу**

Організація економічного аналізу на підприємствах. Зміст, мета, завдання. Принципи організації аналізу. Складові елементи організації аналітичної роботи на підприємстві. Планування аналітичної роботи. Загальний план аналізу. Тематичний план (програма) конкретних аналітичних робіт. Організаційні системи економічного аналізу. Розподіл обов'язків між функціональними службами підприємства щодо виконання аналітичних робіт. Форми проведення внутрішнього і зовнішнього аналізу. Основні етапи аналітичної роботи та їх характеристика. Узагальнення та оформлення результатів аналізу.

### **Тема 12. Інформаційне забезпечення економічного аналізу**

Система інформації як база даних для економічного аналізу. Принципи організації інформаційного забезпечення. Вимоги до організації інформаційного забезпечення. Класифікація інформації для економічного аналізу. Джерела інформації, їх характеристика. Нагромадження і систематизація облікових, звітних і планових даних для аналізу, складання рядів динаміки аналізованих показників. Вихідні принципи складання аналітичних таблиць. Фінансова звітність як основна складова інформаційного забезпечення економічного аналізу. Перевірка достовірності джерел інформації, які використовуються в економічному аналізі.

### **Тема 13. Організація комп'ютерної обробки економічної інформації**

Роль автоматизації економічних розрахунків у підвищенні ефективності аналітичних досліджень. Зміст економічного аналізу в умовах автоматизованої обробки інформації. Класифікація аналітичних задач. Умови переведення аналітичних задач на ПЕОМ. Організація автоматизованого робочого місця аналітика. Підсистеми автоматизованої ПКЕА. Забезпечуючі підсистеми: інформаційне забезпечення, програмне, організаційно-технічне, правове та ергономічне.

## **РОЗДІЛ 3. АУДИТ**

### **Тема 1. Наукові основи аудиту**

Суть, значення і поняття аудиту та контролю в ринкових умовах. Відмінність аудиту від ревізії фінансово-господарської діяльності підприємства. Виникнення аудиту та розвиток аудиторської діяльності. Призначення та необхідність виникнення аудиту. Теоретичне обґрунтування необхідності виникнення: потреби потенційного або існуючого інвестора, теорія агентів, теорія мотивацій. Етапи розвитку аудиту (підтверджуючий, системоорієнтований, ризикоорієнтований) та їх характеристика. Ознаки необхідності виникнення аудиту та розвиток аудиторської діяльності в Україні. Визначення аудиту. Основні елементи визначення аудиту. Поняття аудиту. Поняття аудиторської діяльності та її складові. Мета аудиту та контролю. Дефініція поняття предмет аудиту. Адекватність відображення господарського факту як предмет аудиту. Інтерпретація господарського факту та оцінка його на відповідність. Об'єкти аудиту, їх класифікація.

### **Тема 2. Організаційно-правові основи аудиту**

Регулювання аудиторської діяльності в Україні. Суб'єкти регулювання аудиторської діяльності: держава та професійні організації. Аудиторська палата України, Спілка аудиторів України, Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів, їх повноваження, функції та обов'язки. Рівні правового регулювання аудиторської діяльності. Характеристика офіційних документів з аудиту. Поняття стандартів і норм аудиту. Міжнародна регламентація аудиторської діяльності. Основні постулати, такі як базові пропозиції, послідовні передумови, логічні принципи і необхідні умови. Міжнародні стандарти аудиту та їх характеристика. Національні нормативи аудиту, їх характеристика, застосування. Кодекс професійної етики аудиторів України. Внутрішні стандарти аудиту. Суб'єкти проведення аудиту в Україні. Аудитор, його статус і сертифікація. Термін чинності сертифіката та підтвердження професійної придатності аудиторів. Порядок отримання та скасування сертифіката. Підвищення кваліфікації аудитора. Принципи аудиту, їх характеристика. Методологічні принципи та принципи професійної етики (конфіденційність, незалежність, об'єктивність, неупередженість, професійна поведінка та професійні норми). Принцип незалежності, його правовий, етичний та економічний аспекти.

### **Тема 3. Види аудиту**

Класифікація аудиту за певними ознаками та її практичне застосування. Види аудиту відповідно до вимог законодавства. Обов'язковий та ініціативний аудит. Види аудиту за об'єктами. Аудит фінансової звітності, аудит на узгодження, операційний аудит. Аудит за способом організації. Види аудиту за суб'єктами здійснення. Відмінності зовнішнього та внутрішнього аудиту, їх взаємозв'язок. Внутрішній контроль та його характеристика. Структура системи внутрішнього контролю. Середовище контролю та фактори, що його

зумовлюють. Вивчення і оцінка системи внутрішнього контролю. Документування результатів вивчення системи внутрішнього контролю. Тестування системи внутрішнього контролю. Внутрішній аудит. Основні завдання внутрішнього аудиту. Організація системи внутрішнього аудиту. Відмінності внутрішнього аудиту від внутрішнього контролю. Взаємозв'язок внутрішнього та зовнішнього аудиту.

#### **Тема 4. Організація проведення аудиторської перевірки**

Основні стадії проведення аудиту, їх характеристика. Клієнти аудиторських фірм та критерії їх відбору. Збір загальних відомостей про клієнта. Переддоговірне листування та попередня експертиза. Види та правова оцінка договорів щодо надання аудиторських послуг. Планування аудиту, його мета, конкретизація завдань аудиту у процесі планування. Загальний план аудиту, його зміст. Програма аудиту та її складові.

#### **Тема 5. Аудиторський ризик**

Суть аудиторського ризику та його складові. Поняття власного ризику. Поняття ризику контролю. Поняття ризику не виявлення помилок. Методика визначення величини аудиторського ризику. Модель аудиторського ризику та її використання на практиці.

#### **Тема 6. Методика отримання доказів та виявлення помилок**

Аудиторські докази, їх суть і класифікація. Достатність і належність аудиторських доказів. Основні умови збору доказів. Прийоми і процедури отримання аудиторських доказів. Джерела аудиторських доказів. Поняття суттєвості в аудиті. Суттєвість та її взаємозв'язок з аудиторською перевіркою. Послідовність застосування суттєвості на різних етапах аудиту. Суттєве та несуттєве відхилення. Залежність між аудиторськими доказами, ризиком та суттєвістю. Поняття методу та методика аудиту. Методичні прийоми проведення аудиторської перевірки. Методичні прийоми організації аудиторської перевірки: суцільна, вибіркова та комбінована перевірка. Аудиторські процедури. Класифікація помилок та шахрайства. Процедури виявлення помилок і шахрайства: процедури контролю повноти даних, процедури контролю точності, процедури контролю на дозволених, процедури контролю за збереженням майна. Модифіковані (додаткові) процедури. Види, поняття та причини виникнення помилок. Поняття та шляхи здійснення обману. Фальсифікація документів. Наслідки помилок та обману. Дії аудитора під час виявлення шахрайства та помилок.

#### **Тема 7. Документальне оформлення аудиту**

Поняття і класифікація робочих документів аудитора. Робочі документи, підготовлені під час планування, проведення перевірки, узагальнення її даних, а також документальна інформація, одержана в ході аудиту від третіх осіб. Класифікація робочих документів аудитора: за способом і за часом ведення і використання; за способом і джерелами одержання: за ступенем деталізації, за

ступенем стандартизації; за формою представлення; за тенденцією складання. Методика складання робочих документів аудитора і ведення аудиторського досьє. Організаційні, адміністративні документи аудиторських процедур з окремих статей річного звіту й інші аудиторські дані, висновок, рекомендації (пропозиції). Аудиторський звіт та аудиторський висновок. Загальні вимоги до аудиторського висновку. Види аудиторських висновків. Позитивний висновок, умови його представлення. Обставини для ненадання безумовно позитивного висновку: впевненість та незгода. Умовнопозитивний висновок. Негативний висновок та умови його представлення. Відмова від надання висновку. Вимоги до стилю формування аудиторського висновку. Порядок складання та надання аудиторських висновків. Рішення користувачів звітності за результатами аудиту.

### **Тема 8. Загальна методика перевірки достовірності фінансової звітності**

Фінансова звітність як основний об'єкт аудиторської перевірки. Інформаційні потреби користувачів фінансової звітності. Мета, загальні принципи і джерела інформації аудиту фінансової звітності. Якісні характеристики фінансової звітності. Межі аудиту фінансової звітності. Суттєвість в аудиті фінансової звітності. Шахрайство в аудиті та фальсифікація звітності. Загальний огляд фінансової звітності підприємства. Порядок проведення аудиту фінансової звітності. Формальна та аналітична перевірка звітності підприємства. Перевірка правильності складання звітності. Перевірка узгодженості показників форм фінансової звітності.

### **Тема 9. Аудит Балансу**

Завдання та джерела інформації аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан). Методика аудиту статей активу Балансу (Звіту про фінансовий стан): аудит необоротних та оборотних активів. Методика аудиту статей пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан): аудит власного капіталу, аудит довгострокових та поточних зобов'язань. Сутність, завдання та джерела інформації аудиту фінансового стану підприємств. Порядок розрахунку показників, які характеризують фінансовий стан підприємств. Оцінка ліквідності підприємства, фінансової стабільності, оборотності майна та виробничого потенціалу. Розробка стратегії розвитку підприємства. Методика проведення інвентаризації активів, капіталу та зобов'язань в ході аудиту. Матеріали інвентаризації як об'єкт аудиторського дослідження.

### **Тема 10. Аудит Звіту про фінансові результати**

Завдання та джерела інформації аудиту Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід). Методика аудиту Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід): перевірка порядку формування фінансового результату, сукупного доходу, елементів операційних витрат, розрахунку показників прибутковості акцій. Аудит ефективності господарської діяльності: мета, завдання та методика оцінки результатів діяльності підприємства при проведенні аудиту.

### **Тема 11. Аудит Звіту про рух грошових коштів**

Завдання та джерела інформації аудиту Звіту про рух грошових коштів. Методика аудиту Звіту про рух грошових коштів. Методика перевірки руху коштів у результаті операційної діяльності, інвестиційної діяльності та фінансової діяльності. Мета та завдання аудиту ефективності руху грошових коштів. Методика визначення чистого руху коштів за прямим та непрямим методом. Оцінка ефективності руху грошових коштів.

### **Тема 12. Аудит Звіту про власний капітал**

Завдання та джерела інформації аудиту Звіту про власний капітал. Методика аудиту Звіту про власний капітал. Перевірка відповідності зареєстрованого капіталу законодавчим вимогам та статутним документам. Аудит результатів діяльності акціонерних товариств. Аудит нарахування та виплати дивідендів. Методика перевірки капіталу у дооцінці, додаткового капіталу, резервного капіталу, нерозподіленого прибутку, неоплаченого та вилученого капіталу. Мета та завдання аудиту руху та ефективності використання власного капіталу. Оцінка легітимності руху власного капіталу та ефективності його використання.

## **РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ**

### **Тема 1. Принципи організації бухгалтерського обліку на підприємстві**

Види господарського обліку. Значення та завдання бухгалтерського обліку на підприємстві. Бухгалтерський облік як система. Бухгалтерський облік як процес. Етапи організації обліку на підприємстві. Організація виконання облікових операцій. Моделі організації бухгалтерського обліку. Принципи організації бухгалтерського обліку. Форми організації бухгалтерського обліку. Фактори впливу на організацію бухгалтерського обліку. Порядок приймання-передачі справ при зміні бухгалтера.

### **Тема 2. Облікова політика підприємства**

Сутність облікового процесу на підприємстві. Етапи облікового процесу. Вибір форми ведення бухгалтерського обліку. Класифікація та структура нормативно-правових документів, які регулюють ведення бухгалтерського обліку на підприємствах. Внутрішнє нормативно-правове забезпечення облікового процесу. Облікова політика підприємства як базовий елемент організації обліку на підприємстві. Складові елементи облікової політики. Методика розробки облікової політики. Документальне оформлення облікової політики. Коригування облікової політики. Порядок розробки робочого плану рахунків.

### **Тема 3. Організація бухгалтерської служби і праці облікових працівників**

Бухгалтерія – окремий структурний підрозділ підприємства. Призначення бухгалтерської служби підприємства. Функції бухгалтерії. Види і типи структури бухгалтерського апарату та вимоги до її формування. Кваліфікаційні та етичні вимоги до облікових працівників. Регламентування діяльності облікових працівників. Нормування праці бухгалтерів. Основні вимоги до працівників облікової служби. Посадові інструкції бухгалтерів. Права та обов'язки бухгалтерів. Організація робочого місця бухгалтера.

### **Тема 4. Бухгалтерський контроль, юридична відповідальність та система захисту облікової інформації**

Сутність бухгалтерського контролю. Організація бухгалтерського контролю. Поняття юридичної відповідальності. Загальні засади юридичної відповідальності. Юридична відповідальність бухгалтера. Матеріальна відповідальність облікових працівників. Обмежена та повна матеріальна відповідальність. Поняття і порядок відшкодування матеріальної шкоди. Дисциплінарна відповідальність. Поняття трудової дисципліни та внутрішнього трудового розпорядку. Види дисциплінарної відповідальності. Адміністративна відповідальність. Види адміністративних стягнень. Кримінальна відповідальність бухгалтера. Види кримінальних покарань. Види та шляхи втрати інформації. Сутність системи захисту облікової інформації. Організація

захисту конфіденційної інформації і комерційної таємниці. Заходи щодо захисту конфіденційної інформації і комерційної таємниці. Організація та заходи захисту облікової інформації. Створення режиму доступу до комерційної таємниці та конфіденційної інформації. Юридична відповідальність за розголошення комерційної таємниці.

### **Тема 5. Забезпечення ефективного функціонування та розвитку бухгалтерського обліку**

Поняття ефективного функціонування системи бухгалтерського обліку на підприємстві. Проектування удосконалення організації інформаційного забезпечення обліку. Основні напрями перспективного розвитку бухгалтерського обліку. Напрями удосконалення законодавства, що регулює ведення бухгалтерського обліку на підприємствах. Складання планів розвитку бухгалтерського обліку на підприємстві. Ефективність заходів з удосконалення організації бухгалтерського обліку. Необхідність стандартизації та уніфікації первинної документації. Наукові підходи до забезпечення ефективного функціонування та розвитку бухгалтерського обліку.

### **Тема 6. Формування системи документування господарських операцій та документообігу**

Поняття документу та діловодства. Сутність та зміст процесу документування. Класифікація документів. Правила оформлення документів. Організація документування господарських операцій. Послідовність обробки первинних документів. Загальні засади організації документообігу. Графік документообігу. Організація зберігання документів. Організація вилучення та утилізації документів. Загальний порядок дій у ході вилучення документів контролюючими органами. Організація електронного документообігу. Поняття і значення електронного документу. Електронний цифровий підпис. Електронний документообіг. Зберігання електронних документів. Переваги електронного архіву.

### **Тема 7. Особливості організації обліку активів, капіталу та зобов'язань**

Організаційні засади бухгалтерського обліку активів, капіталу та зобов'язань. Елементи облікової політики щодо обліку активів, капіталу та зобов'язань. Організація документування операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями. Організація аналітичного обліку активів, капіталу та зобов'язань. Організація проведення інвентаризації активів, капіталу та зобов'язань. Наукові підходи до організації обліку активів, капіталу та зобов'язань.

### **Тема 8. Організаційні засади обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства**

Організаційні засади бухгалтерського обліку доходів, витрат і фінансових результатів. Елементи облікової політики щодо обліку доходів, витрат і фінансових результатів. Організація документування операцій з доходами,

витратами та фінансовими результатами. Організація аналітичного обліку доходів, витрат та фінансових результатів. Наукові підходи до організації бухгалтерського обліку доходів, витрат та фінансових результатів.

### **Тема 9. Організація управлінського обліку й узагальнення даних з метою управління**

Поняття управлінського обліку. Мета, функції, принципи та завдання управлінського обліку. Загальні аспекти організації управлінського обліку. Об'єкти управлінського обліку. Методи управлінського обліку. Методика ведення управлінського обліку. Порядок складання управлінської звітності. Склад інформації, що використовується для складання управлінської звітності. Взаємодія управлінського обліку з фінансовим та іншими підсистемами бухгалтерського обліку. Наукові підходи до організації управлінського обліку на підприємстві.

### **Тема 10. Формування й опрацювання фінансової, управлінської та податкової звітності підприємства**

Загальні принципи організації складання звітності підприємства. Види звітності підприємства. Якісні характеристики фінансової звітності підприємства. Організація формування та розкриття даних у форматі фінансової, управлінської та податкової звітності. Терміни надання звітності підприємства. Порядок виправлення помилок у звітності. Організація надання внутрішньої звітності.

### **Тема 11. Оптимізації податкового навантаження та мінімізації податків, як основа розвитку підприємства**

Аналізування податкового навантаження та сучасного стану використання методів та інструментів податкового планування на підприємствах. Внутрішньовиробниче податкове планування в системі оптимізації податкового навантаження на підприємство. Види та показники оцінки податкового навантаження. Порівняльний аналіз впливу виду діяльності та системи оподаткування на рівень оподаткування. Основні методи оптимізації податкового навантаження на підприємстві. Розвиток податкового планування на підприємстві. Використання податкових пільг в процесі оптимізації податкового навантаження.

### **Тема 12. Організація оптимізацій оподаткування прибутку підприємств**

Вплив структури витрат на податкове навантаження прибутку підприємства. Фізичні особи-підприємці і пов'язані особи. Етапи формування оподаткованого прибутку. Методика нарахування і стягнення податку на прибуток. Кількісні та часові відмінності між статтями доходів підприємства у фінансовій і податковій звітності. Розвиток податкового планування на підприємстві. Проблеми оптимізації оподаткування прибутку підприємств в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.

### **Тема 13. Організація оптимізацій ПДВ в рамках діючого законодавства**

ПДВ в умовах чинного податкового законодавства. Адміністрування податкового зобов'язання. Особливості податкового планування ПДВ. Складання проектів податкового планування з податку на додану вартість. Перерозподіл податкового навантаження на користь ПДВ. Влив операцій купівлі сировини від неплательника ПДВ на оптимізацію ПДВ.

### **Тема 14. Організація оптимізацій податкового навантаження на оплату праці**

Оподаткування заробітної плати. Сутність, склад та умови виникнення права на податкову соціальну пільгу та знижку. Соціально-податкове навантаження на фонд оплати праці. Оцінка податкового навантаження на економічну діяльність людини. Приховані трудові відносини. Критерії трудових відносин.

### **Тема 15. Організація оптимізацій податкового навантаження суб'єктів малого підприємництва**

Еволюція спрощеної системи оподаткування в Україні. Особливості вибору спрощеної системи оподаткування під час створення підприємства. Схеми оподаткування, які може обрати самозайнята особа, що зареєструвалася приватним підприємцем. Оптимізація податкових платежів за спрощеною системою у процесі ведення діяльності. Закордонний досвід оподаткування суб'єктів малого бізнесу. Відмінності та особливості у податковому навантаженні суб'єктів малого підприємництва. Особливості застосування спрощеного оподаткування у різних країнах та методи оптимізації податкового навантаження.

## **РОЗДІЛ 5. ОБЛІК І ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ**

### **Тема 1. Сутність міжнародних стандартів фінансової звітності та основні процедури їх впровадження**

Мета, завдання та функції Ради з Міжнародних стандартів фінансової звітності (РМСФЗ) та Комітету з інтерпретацій (КІМСФЗ). Статус МСФЗ та процедура їх впровадження, Тлумачення МСБО та Інтерпретації МСФЗ. Концептуальна основа складання та подання фінансових звітів. Склад, елементи фінансових звітів та їх оцінка. Концепції збереження капіталу.

### **Тема 2. Склад і структура фінансових звітів та основні вимоги до їх подання**

Сутність облікової політики підприємства та основні процедури її формування (МСБО 1). Структура та класифікація складових Звіту про фінансовий стан. Мінімальний обсяг інформації, який необхідно подавати у Звіті про фінансовий стан (МСБО 1). Методика складання Звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід (МСБО 1). Призначення та основні елементи Звіту про зміни у власному капіталі (МСБО 1). Зміст та сутність Звіту про рух грошових коштів (МСБО 1, МСБО 7). Методика складання Звіту про рух грошових коштів прямим та непрямим методами. Суть, значення та загальні вимоги до подання інформації в Примітках до фінансових звітів (МСБО 1). Процедури, необхідні при першому застосуванні МСФЗ (МСФЗ 1).

### **Тема 3. Додаткові розкриття інформації у фінансовій звітності**

Вплив змін облікової політики, облікових оцінок та помилок на фінансові звіти (МСБО 8). Події, які відбулися після закінчення звітного періоду, та коригування елементів фінансових звітів (МСБО 10). Визначення операційного сегменту підприємства. Критерії визнання звітних сегментів. Вимоги та принципи розкриття інформації про сегменти у фінансових звітах (МСФЗ 8).

### **Тема 4. Облік довгострокових активів за МСБО**

Визнання, оцінка та розкриття інформації про активи підприємства у фінансовій звітності. Особливості відображення у Звіті про фінансовий стан запасів (МСБО 2), необоротних активів, їх амортизації (МСБО 16, МСБО 38, ПКТ-32). Облікові підходи до відображення необоротних активів, які утримуються для продажу (МСФЗ 5). Облік операцій з оренди активів (МСФЗ 16). Поняття інвестиційної нерухомості, моделі її обліку (МСБО 40). Умови зменшення корисності активів та її вплив на оцінку елементів фінансової звітності (МСБО 36). Критерії визначення складової частини підприємства як припиненої діяльності. Розкриття та відображення у фінансових звітах інформації про припинену діяльність (МСФЗ 5).

### **Тема 5. Особливості визнання, оцінки та розкриття інформації про зобов'язання підприємства**

Особливості відображення у Звіті про фінансовий стан виплат

працівникам, програм пенсійного забезпечення (МСБО 19, МСБО 26, ПКТ-10, КІМСФЗ-1, КІМСФЗ-6), а також державних грантів (МСБО 20). Оцінка та облік забезпечень, непередбачених зобов'язань та непередбачених активів (МСБО 37). Облік податків на прибуток, методика розрахунку та відображення у фінансових звітах відстрочених податкових активів та зобов'язань (МСБО 12).

#### **Тема 6. Вимоги щодо визнання, оцінки та розкриття інформації про доходи і витрати підприємства**

Особливості відображення в Звіті про сукупні прибутки та збитки доходів від продажу продукції (надання послуг) (МСФЗ 15), Порядок обліку та відображення у звітності доходів у вигляді відсотків, витрат на позики та податків на прибуток (МСФЗ 15, МСБО 23). Методика розрахунку та подання у фінансових звітах прибутку на акцію (МСБО 33, КІМСФЗ 8).

#### **Тема 7. Визнання, оцінка та відображення в фінансовій звітності інвестора фінансових інструментів та інвестицій в спільні та асоційовані підприємства**

Види, оцінка та подання у Звіті про фінансовий стан інформації про фінансові активи, фінансові зобов'язання та інструменти власного капіталу.

Облік за датою операції та датою розрахунків. Облік переоцінки фінансових інструментів на дату балансу (МСФЗ 7, МСФЗ 9). Визначення рівня впливу інвестора на об'єкт інвестування. Поняття асоційованих компаній, спільних та дочірніх підприємств. Облік інвестицій за методом участі в капіталі (МСБО 28). Відображенні інвестицій у спільно контрольовані підприємства за методом участі в капіталі (МСФЗ 11). Операції між зв'язаними сторонами (МСБО 24). Розкриття інформації про інвестиції в спільні та асоційовані підприємства (МСФЗ 12).

#### **Тема 8. Особливості обліку об'єднання бізнесу та методика формування консолідованих фінансових звітів**

Сутність та види об'єднання компаній. Об'єднання підприємств: умови здійснення, наслідки та відображення в обліку. Сутність методу придбання та його процедури. Визнання та відображення в обліку та фінансовій звітності гудвілу (прибутку від вигідної покупки) та частки меншості. Основні процедури консолідації фінансових звітів. Особливості складання консолідованих фінансових звітів на наступну після об'єднання дату (МСБО 27, МСФЗ 3, МСФЗ 10, МСФЗ 12).

#### **Тема 9. Методика відображення у фінансовій звітності впливу зміни валютних курсів та цінових змін**

Первісне визнання операцій в іноземній валюті, визначення та порядок розрахунку курсових різниць. Відображення курсових різниць за монетарними та немонетарними статтями. Процедури переведення фінансової звітності закордонних господарських одиниць у валюту подання (МСБО 21). Особливості складання фінансових звітів в умовах гіперінфляції (МСБО 29, КІМСФЗ 7).

## **РОЗДІЛ 6. СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ**

### **Тема 1. Стратегічний аналіз, його місце в управлінні економікою підприємства**

Підходи вчених до розуміння стратегії. Зміст і призначення стратегії в конкурентному середовищі. Види стратегій. Характеристика стратегічного «набору» підприємства.

Суть і етапи розвитку стратегічного управління. Періодизацію етапів розвитку систем управління за І. Ансоффом, Цільові орієнтири в діяльності підприємства. Типи цілей, їх підпорядкованість. Роль місії та бачення в управлінні підприємством. Теоретичні засади стратегічного планування, етапи планування, підходами до формування стратегічного плану.

Суть, зміст, цілі, завдання, сфера застосування стратегічного аналізу. Об'єкти, основні категорії, принципи стратегічного аналізу. Місце стратегічного аналізу в системі управління підприємством. Суть і особливості стратегічних рішень. Методологія стратегічного аналізу. Метод стратегічного аналізу. Аналіз середовища діяльності підприємства. Суть SWOT-аналізу. Характеристика методики SWOT-аналізу. Аналіз сильних і слабких сторін. Аналіз зовнішніх можливостей і загроз. Зіставлення сильних і слабких сторін підприємства з можливостями та загрозами ринку. Визначення типу стратегії, доцільного підприємству, конкурентних позицій, Інтенсивності конкуренції. Інформаційна база стратегічного аналізу, проблеми її формування. Види джерел інформації для стратегічного аналізу, типи систем збору інформації, системи обробки інформації

### **Тема 2. Аналіз досягнутих результатів діяльності підприємства**

Маркетинговий аналіз результатів діяльності. Методика маркетингового аналізу результатів діяльності підприємства. Показники, методи визначення конкурентоспроможності. Аналіз конкурентних переваг, джерела та шляхи їх формування (за М. Портером). Внутрішньогосподарський аналіз досягнутих результатів діяльності. Методика управлінського аналізу досягнутих результатів діяльності: показники, методи, джерела інформації. Фінансовий аналіз результатів діяльності підприємства. Показники фінансово-господарської діяльності підприємства, їх значення для стратегічного аналізу. Джерела інформації. Методика фінансового аналізу результатів діяльності підприємства.

### **Тема 3. Нормативи стратегічного аналізу**

Норми і нормативи, їх класифікація та умови використання у стратегічному аналізі. Нормативи стратегічного аналізу, що враховують галузеву специфіку діяльності підприємств. Внутрішні нормативні документи для стратегічного аналізу розвитку підприємства. Нормативна база підприємства, принципи її організація. Значення нормативної бази для стратегічного аналізу, принципи побудови системи нормативного забезпечення

стратегічного аналізу, характеристика складу основних груп норм у стратегічному аналізі.

#### **Тема 4. Класифікація й економічне оцінювання виробничих одиниць**

Поняття виробничої одиниці. Критерії виділення виробничих одиниць у стратегічні одиниці бізнесу (СОБ). Поняття СОБ, бізнес-одиниці (Business Unit). Стратегічні господарські центри. Центри відповідальності. Центри формування прибутків. Призначення і сутність портфельного аналізу. Теоретичні передумови та інструменти проведення портфельного аналізу. Аналіз секторів бізнесу підприємства. Матриця Бостонської консалтингової групи (BCG). Переваги та недоліки матриці BCG. Аналіз конкурентних позицій підприємства (модель GE/McKinsey). Переваги та недоліки матриці GE/McKinsey, її особливості. Матриця спрямованої політики (модель Shell/DPM), переваги, особливості застосування.

#### **Тема 5. Аналіз розподілу виробничих ресурсів у галузі виробництва**

Ресурси галузі (підприємства): матеріальні, нематеріальні та трудові, їх характеристика. Групування виробничих ресурсів у галузі. Характеристика матриці «Важливість/Результативність», показники, що її формують. SWOT-аналіз в оцінці сили і слабкості підприємства, його можливостей і загроз, що існують у зовнішньому середовищі, його характеристика. Метод аналізу витрат і ланцюжка цінностей за М. Портером. Метод складання профілю середовища у визначенні ступеню важливості фактору для підприємства. Аналіз сталості конкурентної позиції підприємства. Бенчмаркінг: поняття, види, характеристика.

#### **Тема 6. Розроблення та економічне обґрунтування стратегії виробничої програми**

Економічна стратегія виробничої діяльності. Виробнича стратегія як складова системи прогнозування. Виробнича функція. Прогнозування обсягу виробництва і прибутку. Методи визначення оптимального обсягу виробництва. Виробнича функція, її значення в стратегічному аналізі обсягів виробництва. Ринкова орієнтація у розробленні стратегії виробничої програми. Витрати виробництва, їх оптимізація. Оцінка обсягів виробництва, зорієнтованих на стратегію оптимізації фінансових результатів.

#### **Тема 7. Розроблення й економічне обґрунтування стратегії фінансової програми**

Характеристика фінансової стратегії підприємства, етапи її формування. Цілі та нормативи формування стратегії фінансової програми. Аналіз реалізації фінансової програми та оцінка напрацьованої фінансової стратегії. Бюджетування як форма обґрунтування стратегії фінансової програми підприємства. Стратегія бюджетування. Бюджетування життєвого циклу продукту, бізнесу.

## **Тема 8. Стратегічний аналіз структури капіталу підприємства**

Принципи стратегічного управління капіталом підприємства, його функції. Структура капіталу та ризик, їх взаємозв'язок і прогнозування. Стратегічна політика структури капіталу підприємства. Аналіз структури капіталу та прогнозні показники підприємства. Оцінка фінансового левериджу і його зв'язок із структурою капіталу. Прогноз структури капіталу відповідно до стратегії розвитку підприємства і показників, що обумовлені нею.

## **Тема 9. Стратегічний аналіз фінансових показників діяльності підприємства**

Стратегічний аналіз показників фінансової звітності, його значення в управлінні бізнесом. Прогнозне моделювання фінансових показників. Види моделей, їх зміст і призначення. Порядок формування проєктованих фінансових звітів. Класифікація і прогнозування статей проєктованого звіту про фінансові результати, аналіз його статей. Характеристика й формування проєктованих балансу, аналіз його статей.

## **Тема 10. Стратегічний аналіз інвестицій**

Види інвестиційних проєктів. Критерії доцільності вибору інвестиційних проєктів. Методика аналізу грошових потоків підприємства в стратегічному аналізі. Фактор часу в оцінці теперішньої і майбутньої вартості грошових потоків, цінних паперів в інвестиційній діяльності. Оцінка ефективності інвестиційної стратегії. Аналіз доцільності інвестицій без ризику. Стратегічна оцінка інвестиційної діяльності з ризиком. Характеристика ланцюгів маркова і матриць переходу системи.

## **Тема 11. Стратегічний аналіз як основа прийняття стратегічних управлінських рішень**

Методи та критерії прийняття стратегічних управлінських рішень. Стратегічний аналіз і прийняття управлінських рішень в умовах визначеності. Стратегічний аналіз і прийняття управлінських рішень в умовах обмеженої інформації та невизначеності.

## **РОЗДІЛ 7. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ**

### **Тема 1. Сутність і місце облікової інформації в управлінні підприємством**

Процес прийняття управлінських рішень. Класифікація управлінських рішень. Сутність та місце обліково-аналітичної інформації в інформаційному забезпеченні процесу управління підприємством. Класифікація інформації, що використовується в управлінні. Класифікація облікової інформації. Користувачі облікової інформації. Типологія корпоративних конфліктів як основа облікової асиметрії інформації. Обмеження облікової інформації для потреб управління. Парадокси прибутку.

### **Тема 2. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством**

Бухгалтерський облік як функція управління. Взаємозв'язок підсистем економічної інформаційної системи підприємства. Організаційні комунікації в системі управління. Процес облікової комунікації. Правила процесу облікової комунікації в розрізі етапів здійснення. Характеристика інформаційних облікових потоків. Характеристика типів комунікаційної мережі. Комунікаційні бар'єри якості облікової інформації.

### **Тема 3. Принципи, методи і техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності**

Генезис управлінського обліку. Предмет інформаційних запитів функціональних підрозділів суб'єкта господарювання. Сучасні підходи та принципи до формування управлінської бухгалтерської звітності. Види управлінської бухгалтерської звітності та особливості формування її показників. Методичні підходи до формування бухгалтерської управлінської звітності. Порядок формування внутрішньофірмового регламенту підготовки управлінської бухгалтерської звітності. Структура внутрішнього регламенту побудови управлінської бухгалтерської звітності.

### **Тема 4. Якість облікової інформації та бухгалтерського обліку**

Якісні характеристики облікової інформації. Характеристика нормативних документів з регулювання якості облікової інформації. Методи забезпечення якості сучасних систем обліку. Елементи забезпечення якості обліково-аналітичної інформації. Оцінка якості облікової інформації. Характеристика методів оцінки якості облікової інформації. Вимоги до організації бухгалтерського обліку в контексті підвищення якості облікової інформації.

### **Тема 5. Облікова політика в ціноутворенні**

Цілі цінової політики суб'єкта господарювання. Основні види цінових

стратегій. Завдання, функції ціноутворення та обліку витрат підприємства. Управління методами ціноутворення в управлінському обліку. Трансферне ціноутворення: правова основа, податкові наслідки та контроль. Облікова політика як інструмент управління показниками фінансового стану підприємства.

### **Тема 6. Інструментарій бухгалтерського обліку та звітності в управлінні підприємством**

Сучасний інструментарій корпоративного обліку за сегментами. Етапи становлення і розвитку корпоративного обліку та звітності. Класифікація сегментів суб'єкта господарювання. Етапи побудови підсистеми обліку за сегментами. Оцінка і її роль в інтерпретації показників звітності для потреб управління. Трансформація і консолідація показників звітності бухгалтерського обліку для формування інформації в процесі управління підприємством. Послідовність формування та використання консолідованої облікової інформації. Види групування облікової інформації.

### **Тема 7. Оцінка очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень**

Основні методи і технології бюджетування витрат та прогнозування прибутку підприємства. Переваги та недоліки бюджетування на підприємстві. Методи прогнозування прибутку. Оцінка очікуваних витрат та їх вплив на прийняття управлінських рішень. Методи оптимізації абсолютної величини витрат підприємства. Підходи до вибору заходів з оптимізації абсолютної величини витрат.

### **Тема 8. Бухгалтерський облік в управлінні вартістю підприємства**

Особливості вартісно-орієнтованого підходу до управління. Концепція вартісно-орієнтованого управління. Класифікація факторів вартості підприємства. Етапи формування вартості підприємства в розрізі структури бізнес-процесів. Підходи та методи оцінки вартості підприємства. Міжнародні моделі звітності про вартість підприємства. Міжнародні моделі звітності про вартість підприємства. Специфіка змісту звітності про вартість суб'єкта господарювання.

### **Тема 9. Збалансована система показників в стратегічному управлінні підприємством**

Збалансована система показників у системі стратегічного управлінського обліку як метод стратегічного управління. Складові збалансованої системи показників. Показники фінансової складової збалансованої системи показників залежно від стадії життєвого циклу підприємства. Показники клієнтської складової збалансованої системи показників залежно від стратегічної клієнтської цілі. Показники складової внутрішніх бізнес-процесів збалансованої системи показників залежно від виду бізнес-процесу. Показники складової навчання і розвитку персоналу збалансованої системи показників залежно від

стратегічної цілі. Методи розробки збалансованої системи показників на підприємстві. Система збалансованих показників як інструмент управління вартістю підприємства. Моделювання причинно-наслідкових зв'язків у збалансованій системі показників.

### **Тема 10. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками**

Облікова інформація в управлінні економічними ризиками підприємства. Інформація про ризики та їх ймовірні наслідки, яка наводиться у звітності підприємств. Управління бухгалтерськими ризиками для забезпечення безперервності діяльності підприємства. Причини виникнення бухгалтерського ризику на підприємстві. Регламентування процесу управління бухгалтерськими ризиками. Вплив бухгалтерських ризиків на достовірність облікових даних.

### **Тема 11. Бухгалтерський облік при прийнятті соціальних та екологічних рішень**

Принципи соціальної відповідальності бізнесу. Стандарти корпоративної соціальної звітності. Облік соціальної відповідальності. Систематизація нефінансових показників оцінки вартості підприємства. Інтереси користувачів соціальної звітності. Екологічний облік: сутність, проблеми впровадження та перспективи розвитку. Екологічна звітність: суть, зміст показників, форма та особливості розкриття. Сутність та зміст соціальної відповідальності бізнесу. Специфіка соціального управління та його взаємозв'язок з бухгалтерським обліком. Оцінка вартості і цінності трудових ресурсів для цілей управління.

## **РОЗДІЛ 8. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ**

### **Тема 1. Предмет, методи і об'єкти організації та методики аудиту**

Визначення поняття «організація аудиту». Складові організації аудиту та їх загальна характеристика. Визначення понять «метод аудиту» та «методика аудиту». Класифікація методів аудиту. Загальна характеристика методичних прийомів та способів аудиту. Складові методики аудиту та їх загальна характеристика. Визначення поняття предмету аудиту. Визначення поняття об'єктів аудиту. Класифікація об'єктів аудиту.

### **Тема 2. Організація діяльності і контроль якості роботи аудиторської фірми і праці аудиторів.**

Поняття аудиторської діяльності. Поняття організації аудиторської діяльності. Рівні організації аудиторської діяльності. Організація аудиторської діяльності регуляторними органами (Спілка аудиторів України, Аудиторська палата України, Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг). Організація діяльності аудиторської фірми (державна реєстрація, реєстрація у реєстрах регуляторних органів, в органах Державної фіскальної служби України, в Державному пенсійному фонді України). Формування штатного розкладу аудиторської фірми. Посадові інструкції персоналу аудиторської фірми. Завдання та обов'язки аудитора в аудиторській фірмі. Кваліфікаційні вимоги до посади аудитора. Трудовий договір та його форми. Організація підвищення кваліфікації та пересертифікації аудиторів. Організація праці персоналу та її оплата. Розробка внутрішньофірмових стандартів аудиту. Організація системи внутрішнього контролю якості в аудиторській фірмі: політики та процедури. Організація зовнішнього контролю якості аудиту.

### **Тема 3. Організація процесу аудиторської перевірки фінансової звітності та її інформаційного забезпечення**

Поняття організації аудиторського процесу. Стадії, етапи та процедури аудиту. Організація відбору клієнтів аудиторськими фірмами. Організація взаємовідносин між учасниками аудиторського процесу. Організація аудиту на початковій стадії перевірки. Організація аудиту по суті. Організація аудиту на завершальній стадії. Поняття інформаційного забезпечення аудиторської перевірки. Класифікація інформаційного забезпечення аудиторської перевірки.

### **Тема 4. Аудит установчих документів, облікової політики та власного капіталу підприємства**

Аудит установчих документів підприємства. Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту установчих документів. Перевірка правильності відображення статутного капіталу. Відомості, що містяться в статуті акціонерного товариства. Відомості, що

містяться в установчому договорі акціонерного товариства. Перевірка формування статутного капіталу. Аудит облікової політики підприємства. Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту облікової політики. Аудит формування облікової політики. Зміни в обліковій політиці. Перевірка правильності організації і ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Перевірка відображення в обліковій політиці положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів бухгалтерського обліку згідно з прийнятною концептуальною основою. Перевірка відповідності обраних методів оцінки вибуття запасів обліковій політиці. Види оцінок вибуття запасів. Перевірка відображення в обліковій політиці порядку визначення резерву сумнівних боргів. Перевірка відображення в обліковій політиці методів амортизації основних засобів. Перевірка відображення в обліковій політиці питань визначення величини вартості критерію віднесення матеріального активу до малоцінних необоротних активів, методів нарахування їхньої амортизації. Перевірка відображення в обліковій політиці методів нарахування амортизації і термінів використання нематеріальних активів. Перевірка відображення в обліковій політиці порядку формування резервів для забезпечення майбутніх витрат і платежів. Перевірка відображення в обліковій політиці формування історичної вартості активів. Перевірка відображення в обліковій політиці формування собівартості продукції, робіт, послуг. Знайомство аудитора з документообігом і способом технічної обробки облікової інформації. Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту власного капіталу підприємства. Перевірка відображення в бухгалтерському обліку змін власного капіталу. Вивчення та оцінка системи внутрішнього контролю власного капіталу. Програма аудиту власного капіталу. Типові порушення, виявлені в ході аудиту власного капіталу.

### **Тема 5. Аудиторська перевірка необоротних активів та інвестицій**

Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту необоротних активів підприємства. Програма аудиту необоротних активів та інвестицій. Вивчення та оцінка системи внутрішнього контролю необоротних активів та інвестицій підприємства. Перевірка правильності оформлення первинних документів з обліку основних засобів. Перевірка правильності і своєчасності визначення первісної вартості основних засобів. Перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку операцій по введенню в експлуатацію основних засобів. Перевірка забезпечення схоронності основних засобів. Перевірка правильності нарахування амортизації основних засобів. Перевірка правильності нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів. Перевірка орендованих основних засобів. Інвентаризація основних засобів. Аудит фінансових інвестицій. Перевірка відповідності наявності фінансових інвестицій даним звітності. Перевірка права власності на цінні папери. Перевірка відповідності класифікації фінансових інвестицій вимогам прийнятної концептуальної основи. Перевірка правильності визначення

фінансового результату за фінансовими інвестиціями. Перевірка документального оформлення операцій з фінансовими інвестиціями. Перевірка правильності оцінки поточних фінансових інвестицій.

### **Тема 6. Контроль аудитором грошових коштів і дебіторської заборгованості**

Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту розрахункових операцій та грошових коштів підприємства. Програма аудиту розрахункових операцій та грошових коштів підприємства. Вивчення та оцінка системи внутрішнього контролю розрахункових операцій та грошових коштів підприємства. Документальна перевірка розрахункових та касових операцій за джерелами надходження коштів. Методи і способи аудиту витрат грошових коштів. Перевірка операцій на поточному й інших рахунках підприємства. Аудит дебіторської заборгованості. Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту дебіторської заборгованості підприємства. Вивчення та оцінка системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємства. Порівняння залишків дебіторської заборгованості за даними головної книги з даними про залишки в облікових регістрах. Визначення великих дебіторів та складання їх переліку. Перевірка правильності розрахунку резерву сумнівних боргів. Документування порушень, виявлених в процесі аудиту дебіторської заборгованості.

### **Тема 7. Аудит запасів і незавершеного виробництва**

Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту запасів та незавершеного виробництва. Програма аудиту запасів та незавершеного виробництва. Вивчення та оцінка системи внутрішнього контролю запасів та незавершеного виробництва підприємства. Співставлення залишків запасів за даними головної книги та облікових регістрів. Перевірка правильності формування первісної вартості запасів при надходженні. Перевірка правильності застосування методів оцінки запасів при вибутті. Перевірка повноти оприбуткування запасів. Перевірка правильності відпуску(списання) запасів.

### **Тема 8. Аудиторський контроль праці та її оплати**

Аудит розрахунків з оплати праці. Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту розрахунків з оплати праці. Програма аудиту розрахунків з оплати праці. Вивчення та оцінка системи внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці. Перевірка наявності колективного договору та положень про оплату праці на підприємстві. Перевірка наявності первинних документів з обліку розрахунків з оплати праці. Співставлення сум, відображених у фінансовій звітності із залишком у головній книзі та облікових регістрах. Перевірка правильності нарахування, утримання та сплати податку на доходи фізичних осіб і єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Документування порушень, виявлених в процесі аудиту розрахунків з оплати праці.

## **Тема 9. Аудит довгострокових і короткострокових зобов'язань**

Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту довгострокових зобов'язань. Програма аудиту довгострокових і короткострокових зобов'язань. Вивчення та оцінка системи внутрішнього контролю довгострокових зобов'язань. Перевірка правильності оформлення договорів довгострокового запозичення з банком. Перевірка нарахування відсотків за довгостроковими кредитами. Перевірка цільового використання кредитів. Перевірка правильності відображення в обліку операцій з отримання та погашення довгострокових кредитів. Мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, процедури аудиту короткострокових зобов'язань. Вивчення та оцінка системи внутрішнього контролю короткострокових зобов'язань. Перевірка правильності нарахування та відображення в бухгалтерському обліку відсотків за короткостроковими кредитами. Виявлення кредиторської заборгованості, строк позивної давнини за якою минув.

## **Тема 10. Аудит витрат і собівартості продукції**

Мета аудиту витрат і собівартості продукції. Завдання аудиту витрат і собівартості продукції. Нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, та процедури аудиту витрат і собівартості продукції. Особливості нормативно-правової бази аудиту витрат і собівартості продукції. Джерела інформації аудиту витрат і собівартості продукції. Процедури аудиту витрат і собівартості продукції. Програма аудиту витрат і собівартості продукції. Перевірка правильності групування витрат за статтями калькуляції. Визначення повноти відображення в обліку інформації про витрати підприємства згідно з принципами облікової політики. Перевірка достовірності показника собівартості продукції. Аудит собівартості продукції.

## **Тема 11. Аудит формування доходів і фінансових результатів**

Мета аудиту формування доходів і фінансових результатів. Завдання аудиту формування доходів і фінансових результатів. Нормативно-правове забезпечення, джерела інформації, та процедури аудиту формування доходів і фінансових результатів. Особливості нормативно-правової бази аудиту формування доходів і фінансових результатів. Джерела інформації аудиту формування доходів і фінансових результатів. Процедури аудиту формування доходів і фінансових результатів. Програма аудиту формування доходів і фінансових результатів. Перевірка повноти відображення доходів за звітний період. Перевірка доходів від операційної оренди. Перевірка правильності визначення фінансових результатів.

## **Тема 12. Аудиторська перевірка податкових розрахунків і платежів**

Мета аудиту податкових розрахунків і платежів. Завдання аудиту податкових розрахунків і платежів. Особливості нормативно-правової бази аудиту податкових розрахунків і платежів. Джерела інформації аудиту податкових розрахунків і платежів. Програма аудиту податкових розрахунків і

платежів. Порядок проведення аудиту податкових розрахунків і платежів. Вивчення та оцінка системи внутрішнього контролю податкових розрахунків і платежів. Перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку податкових розрахунків і платежів.

### **Тема 13. Завершення аудиторської перевірки та узагальнення результатів аудиту фінансової звітності**

Завершення аудиторської перевірки фінансової звітності. Оцінка аудитором повноти та якості виконання усіх пунктів програми аудиту. Оцінка фактичної величини рівня суттєвості. Повторний огляд аудиторської документації. Листування аудитора з найвищим управлінським персоналом клієнта при узгодженні типу аудиторської думки. Формування професійного судження незалежного аудитора за результатами аудиту фінансової звітності. Узагальнення результатів аудиту фінансової звітності. Оформлення аудиторського висновку (звіту незалежного аудитора). Складання остаточного аудиторського файлу.

### **Тема 14. Особливості завдань з огляду фінансових звітів, спеціальних видів аудиту та аудиторських послуг**

Особливості завдань з огляду фінансової звітності. Зміст завдань з огляду фінансових звітів. Мета фахівця-практика при виконання завдань з огляду фінансової звітності. Процедури огляду фінансової звітності. Особливості формулювання аудиторського висновку за результатами огляду фінансових звітів. Особливості надання спеціальних видів аудиту та аудиторських послуг. Перевірка прогнозованої фінансової інформації.

### **Тема 15. Внутрішній аудит суб'єктів підприємницької діяльності**

Положення про службу внутрішнього аудиту. Організаційна структура та повноваження підрозділів служби внутрішнього аудиту. План роботи служби внутрішнього аудиту. Особливості проведення внутрішнього аудиту. Процедури внутрішнього аудиту. Оцінка внутрішнім аудитором стану системи бухгалтерського обліку суб'єкта підприємницької діяльності. Участь внутрішнього аудитора в інвентаризації майна та зобов'язань. Підготовка робочих документів внутрішнього аудитора. Оформлення результатів внутрішнього аудиту.

## **РОЗДІЛ 9. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

### **Тема 1. Аналіз в системі прийняття управлінських рішень**

Цілі підприємства. Управлінське рішення та його основні характеристики. Основні етапи процесу прийняття управлінських рішень. Інтереси власників. Інтереси стейкхолдерів. Класифікація цілей підприємства. Комплементарні, конкуруючі та індиферентні цілі. Економічні, соціальні та екологічні цілі. Стратегії сумісності економічних, соціальних та екологічних цілей. Системи цілей підприємства. Ранжування цілей. Основні засади побудови системи цілей. Принципи вибору в управлінні. Принцип знаходження головної ланки в ланцюзі вирішуваних завдань. Принцип науковості. Принцип системності. Принцип комплексності. Принцип ієрархічності. Принцип обов'язковості зворотного зв'язку. Морально-правові принципи. Мета аналізу як функції управління. Аналіз як функція управління. Зв'язок аналізу з плануванням. Зв'язок аналізу з інформаційним забезпеченням. Зв'язок аналізу з прийняттям рішень. Зв'язок аналізу з контролем за виконанням рішень. Значення та завдання аналізу в системі прийняття управлінських рішень. Роль аналітика у процесі прийняття управлінських рішень. Роль та основні цілі аналізу в системі прийняття управлінських рішень. Зростання ролі економічного аналізу в управлінні в сучасних умовах господарювання. Значення аналізу для зменшення ризиків при прийнятті рішень. Місце аналізу в прийнятті рішень щодо інвестицій. Роль аналізу в управлінні проектами. Аналіз в управлінні персоналом. Роль аналізу в маркетингових дослідженнях. Аналіз в управлінні ризиками. Аналіз в управлінні якістю. Аналіз в управлінні ланцюгами поставок.

### **Тема 2. Методичні основи аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень**

Моделі прийняття рішень. Основні види аналітичних методів, що використовуються в управлінні. Методи дослідження причинно-наслідкових зв'язків. Застосування статистичного аналізу в управлінні? Методи аналізу великих обсягів інформації (BigData). Аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень в умовах визначеності. Аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності. Порядок проведення аналізу ризиків при прийнятті рішень. Цілі та інструменти стратегічного аналізу. Аналітичне забезпечення розробки стратегії розвитку підприємства. Методи прогнозування майбутніх тенденцій. Суть SWOT-аналізу, його використання в управлінні. Застосування PEST-аналізу для оцінки зовнішнього середовища. Застосування аналізу сценаріїв для оцінки різних варіантів розвитку подій. Використання методів експертних оцінок. Метод дерева рішень. Дослідження операцій: основні поняття та завдання. Методи дослідження операцій. Обмеження застосування методів дослідження операцій.

### **Тема 3. Основи організації та інформаційна база аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень**

Принципи організації аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень. Структура аналітичного процесу як об'єкту організації. Єдиноначальність та колегіальність, індивідуальна відповідальність. Науковий характер Принцип цілісності. Принцип обґрунтованого розподілу обов'язків між окремими виконавцями. Принцип всебічності. Принцип субординації. Принцип динамічності. Принцип ефективності. Принцип регламентації. Принцип уніфікації (стандартизації). Принцип ритмічності. Принцип пропорційності. Характеристика джерел даних аналізу. Основні види даних, що використовуються для аналітичного забезпечення. Інформаційна система підтримки прийняття рішень. Збір, обробка та зберігання даних. Використання даних з різних джерел для аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень. Дані, що використовуються для прогнозування та моделювання. Дані, що використовуються для оцінки ризиків і можливостей. Дані, що використовуються для прийняття стратегічних рішень. Дані, що використовуються для прийняття оперативних рішень. Використання інформаційних технологій для аналітичного забезпечення. Основні вимоги до інформаційної бази аналітичного забезпечення. Аналітичність інформації, об'єктивність інформації, єдність інформації, раціональність інформації, зіставність інформації, неперервність інформації, перспективність вихідної інформації, адитивність інформації.

### **Тема 4. Аналітичне забезпечення прийняття рішень у сфері управління матеріальними ресурсами**

Інформаційна база аналізу матеріальних ресурсів. Джерела інформації для аналізу матеріальних ресурсів. Внутрішні джерела інформації. Первинні документи, облікові реєстри, фінансова звітність, управлінська звітність, планово-нормативна документація. Зовнішні джерела інформації. Ринкова інформація про ціни на сировину та матеріали, дані про постачальників та їх надійність, статистична інформація галузі, прогнози цін та курсів валют, інформація про нові технології та матеріали. Аналітичне забезпечення планування запасів. Функції запасів у виробничому процесі. Класифікація запасів. завдання управління матеріальними ресурсами. Витрати, пов'язані із утриманням запасів. Переваги та недоліки разової закупівлі порівняно з концепцією Just-in-Time. Модель економічного розміру замовлення (EOQ). Методика проведення ABC-аналізу. Принципи XYZ-аналізу. Побудова матриці ABC-XYZ. Стратегії управління для різних груп товарів. Системи контролю запасів. Аналіз сезонності та трендів споживання. Методи виявлення сезонних коливань. Прогнозування потреби в матеріалах. Планування запасів з урахуванням сезонності. Моделі оцінювання при виборі постачальників. Зв'язок між розміром замовлення з одного боку та складською місткістю і витратами на зберігання – з іншого. Зв'язок між розміром замовлення, частотою замовлень і фіксованими витратами на замовлення при заданій потребі за період. Визначення оптимального розміру замовлення. Аналіз ефективності

використання запасів матеріальних ресурсів. Система показників ефективності використання запасів. Коефіцієнт оборотності запасів та період обороту. Коефіцієнт завантаженості запасами. Показники структури запасів. Факторний аналіз показників оборотності. Аналіз втрат від неефективного управління запасами. Порівняльний аналіз ефективності (бенчмаркінг, динамічний аналіз показників, аналіз відхилень від планових значень). Резерви підвищення ефективності. Оптимізація структури запасів. Удосконалення систем контролю. Впровадження сучасних технологій управління.

### **Тема 5. Аналітичне забезпечення формування виробничої програми**

Інформаційна база аналізу виробничої програми Дані бухгалтерського обліку. Фінансова звітність. Статистична звітність. Нормативна та планова інформація. Зовнішня інформація. Аналіз виробничої потужності. Основи теорії виробництва. Типи виробництва. Поняття та види виробничої потужності. Технічна потужність. Реальна потужність. Методи розрахунку виробничої потужності. Розрахунок виробничої потужності за провідним обладнанням. Розрахунок виробничої потужності за виробничими площами. Розрахунок виробничої потужності за чисельністю працівників. Аналіз використання виробничої потужності. Коефіцієнт використання потужності. Аналіз втрат виробничої потужності. Резерви збільшення випуску продукції. Факторний аналіз виробничої потужності. Вплив кількості обладнання. Вплив продуктивності обладнання. Вплив часу роботи обладнання. Прогнозування потреби в потужностях. Варіанти нарощування потужностей. Економічне обґрунтування інвестицій у потужності. Аналітичне забезпечення планування показників виробництва. Планування виробничого циклу. Складові тривалості виробничого циклу. Система планових показників виробництва. Показники обсягу виробництва. Показники якості продукції. Показники ефективності виробництва. Показники ритмічності виробництва. Методи прогнозування виробничих показників. Оптимізація виробничої програми. Критерії оптимальності виробничої програми. Обмеження по ресурсах та потужностях. Лінійне програмування у плануванні виробництва. Контроль виконання виробничих планів. Система ключових показників ефективності (КРІ). Оперативний аналіз відхилень від планів. Коригування планів на основі аналізу. Виробничі моделі та виробничі функції. Аналіз сіткових графіків. Діаграма Ганта. Зв'язок між постійними витратами на партію й ефектом масштабу (зниженням витрат при збільшенні розміру партії). Оптимальний розмір партії.

### **Тема 6. Аналітичне забезпечення прийняття збутових рішень**

Інформаційна база аналізу збуту. Дані бухгалтерського та управлінського обліку. Маркетингові дослідження ринку. CRM-системи та бази даних клієнтів. Статистичні дані про ринок та конкурентів. Класифікація маркетингової інформації. Система показників аналізу збуту. Обсягові показники (обсяг продажів, частка ринку). Структурні показники (асортиментна структура). Якісні показники. Організація збору та обробки збутової інформації. Автоматизовані системи обліку продажів. Методи збору маркетингової

інформації. Періодичність та форми маркетингової звітності. Інструменти аналізу цінової політики. Аналіз факторів ціноутворення. Аналіз собівартості продукції. Дослідження конкурентного середовища. Аналіз еластичності попиту за ціною. Оцінка цінності продукту для споживача. Методи ціноутворення та їх аналітичне обґрунтування. Витратні методи, ринкові методи (конкурентне ціноутворення), методи на основі цінності. Аналіз цінової еластичності попиту. Розрахунок коефіцієнтів еластичності. Перехресна еластичність між товарами. Аналіз еластичності доходу. Використання еластичності у ціновій стратегії. Аналіз цінових стратегій. Оцінка ефективності цінової політики. Вплив цін на прибутковість. Аналіз цінової маржі. Точка безбитковості при різних цінах. Моделювання сценаріїв зміни цін. Аналіз дистрибуційної політики. Аналіз структури каналів збуту. Пряма дистрибуція. Непряма дистрибуція. Багатоканальна дистрибуція. Омніканальний підхід. Оцінка ефективності каналів збуту. Показники ефективності каналів. Аналіз витрат на канал збуту. Швидкість оборотності через різні канали. Рівень задоволеності клієнтів по каналах. Аналіз покриття ринку. Інтенсивність дистрибуції. Аналіз конфліктів у каналах збуту, методи вирішення конфліктів. Оптимізація дистрибуційної мережі. Критерії вибору партнерів. Аналіз логістичних витрат. Географічна оптимізація. Цифрова трансформація каналів збуту. Оптимізація збутових інструментів. Аналіз маркетинг-міксу. Аналіз продуктової політики. Оцінка цінової політики. Ефективність просування. Аналіз місця продажу. Оптимізація асортиментної політики. АВС-аналіз асортименту. Аналіз життєвого циклу товарів. Портфельний аналіз (матриця BCG). Аналіз ефективності промо-активностей. ROI рекламних кампаній. Ефективність стимулювання збуту. Аналіз PR-заходів. Digital-маркетинг аналітика. Сегментація клієнтів та таргетинг. RFM-аналіз клієнтської бази. Вартість залучення клієнта (CAC). Аналіз лояльності клієнтів. Методи прогнозування продажів. Сезонний аналіз попиту. Вплив зовнішніх факторів на попит.

## **Тема 7. Статичні методи аналітичного забезпечення прийняття інвестиційних рішень**

Основи аналітичного забезпечення прийняття інвестиційних рішень. Сутність та класифікація інвестицій. Етапи інвестиційного процесу. Принципи оцінки інвестиційних проектів. Врахування альтернативної вартості капіталу. Врахування інфляції. Релевантність грошових потоків. Врахування ризику та невизначеності. Інформаційне забезпечення інвестиційного аналізу. Статичні та динамічні методи оцінки. Переваги та недоліки статичних методів. Область застосування статичних методів. Метод порівняння доходів. Поняття середньорічного доходу. Алгоритм розрахунку середньорічного доходу. Розрахунок річних доходів за проектом. Визначення середньорічного доходу. Врахування ліквідаційної вартості. Коригування на інфляцію. Критерії прийняття рішень. Абсолютний критерій (додатний дохід). Відносний критерій (вищий дохід при виборі альтернатив). Врахування мінімально допустимого рівня доходності. Модифікації методу порівняння доходів. Переваги та

недоліки методу порівняння доходів. Практичні аспекти застосування методу порівняння доходів. Метод порівняння витрат. Область застосування методу. Проекти з однаковими доходами. Проекти соціального призначення. Заміна обладнання. Вибір технологій виробництва. Види витрат для аналізу. Методи обчислення середньорічних витрат. Алгоритм порівняння альтернатив: приведення витрат до однакового періоду, розрахунок середньорічних витрат, ранжування альтернатив, аналіз чутливості результатів. Обмеження та недоліки методу. Статичний період окупності. Економічна сутність періоду окупності. Визначення періоду окупності. Відмінність від динамічного періоду окупності. Методи розрахунку періоду окупності. Визначення первісних інвестицій. Розрахунок річних чистих грошових потоків. Кумулятивний підрахунок потоків. Визначення моменту окупності. Критерії прийняття рішень. Максимально допустимий період окупності. Порівняння альтернативних проектів. Врахування галузевих нормативів. Переваги та недоліки методу. Модифікації методу періоду окупності. Практичне застосування періоду окупності.

### **Тема 8. Динамічні методи аналітичного забезпечення прийняття інвестиційних рішень**

Базова модель динамічних інвестиційних розрахунків. Концепція вартості грошей у часі. Поняття теперішньої та майбутньої вартості. Процес дисконтування та нарощування. Номінальна та реальна ставки дисконтування. Грошові потоки інвестиційного проекту. Ставка дисконтування. Базові формули дисконтування. Припущення базової моделі. Обмеження динамічних методів. Метод вартості капіталу. Визначення чистої теперішньої вартості (NPV). Економічна інтерпретація показника. Зв'язок NPV з ринковою вартістю компанії. Прогнозування грошових потоків. Вибір ставки дисконтування. Дисконтування грошових потоків. Розрахунок чистої теперішньої вартості. Критерії прийняття рішень. Переваги методу NPV. Недоліки та обмеження NPV. Модифікації методу. Модифікована NPV (MNPV). Метод ануїтету. Поняття еквівалентного ануїтету. Визначення ануїтету. Зв'язок між NPV та ануїтетом. Економічна інтерпретація показника. Розрахунок еквівалентного ануїтету. Переваги методу ануїтету. Приклади практичного застосування. Заміна обладнання з різними термінами служби. Вибір між короткостроковими та довгостроковими проектами. Оптимізація інвестиційного портфеля. Обмеження методу. Метод внутрішньої ставки доходності. Економічна сутність IRR. Методи розрахунку IRR. Аналітичний метод (для простих випадків). Метод послідовних наближень. Метод інтерполяції. Використання Excel та спеціальних програм. Критерії прийняття рішень. Проблеми методу IRR. Модифікована внутрішня ставка доходності (MIRR). Практичне застосування IRR. Порівняння IRR з іншими показниками.

### **Тема 9. Аналітичне забезпечення прийняття інвестиційних рішень в умовах невизначеності та ризику**

Аналіз чутливості. Поняття чутливості. Призначення аналізу чутливості. Методологія проведення аналізу чутливості. Вибір результуючого показника

(NPV, IRR). Визначення факторних змінних. Встановлення діапазонів варіації. Розрахунок коефіцієнтів чутливості. Ключові фактори для аналізу. Однофакторний аналіз чутливості. Варіація одного фактора при незмінності інших. Побудова графіків чутливості. Визначення критичних значень параметрів. Ранжування факторів за рівнем впливу. Багатофакторний аналіз чутливості. Одночасна зміна декількох факторів. Взаємозв'язок між факторами. Сценарний підхід до аналізу. Інтерпретація результатів. Обмеження аналізу чутливості. Аналіз ризику. Поняття та класифікація інвестиційних ризиків. Визначення інвестиційного ризику. Систематичні та несистематичні ризики. Методи ідентифікації ризиків. Методи врахування ризику в інвестиційному аналізі. Коригування ставки дисконтування. Метод достовірних еквівалентів. Скорочення горизонту планування. Аналіз сценаріїв розвитку. Імовірнісні методи оцінки ризику. Побудова розподілів ймовірностей для ключових змінних. Розрахунок очікуваних значень показників. Визначення стандартного відхилення та варіації. Коефіцієнт варіації як міра ризику. Метод Монте-Карло. Принципи імітаційного моделювання. Генерування випадкових значень змінних. Побудова розподілу NPV проекту. Аналіз сценаріїв. Розробка песимістичного сценарію. Розробка оптимістичного сценарію. Базовий (найімовірніший) сценарій. Зважена оцінка за сценаріями. Методи зниження інвестиційних ризиків. Дерево прийняття рішень. Концепція дерева рішень. Структура дерева рішень. Вузли рішень та вузли подій. Гілки та їх імовірності. Кінцеві результати. Елементи дерева рішень. Алгоритм побудови дерева рішень. Аналіз дерева рішень. Врахування фактору часу в дереві рішень. Чутливість дерева рішень. Переваги та обмеження методу. Програмне забезпечення для аналізу. Використання Excel для простих дерев.

### **Тема 10. Аналітичне забезпечення прийняття фінансових рішень**

Цілі аналітичного забезпечення прийняття фінансових рішень. Сутність фінансових рішень підприємства. Стратегічні цілі фінансового управління. Максимізація вартості підприємства. Тактичні цілі аналітичного забезпечення. Інформаційні потреби для прийняття фінансових рішень. Учасники процесу прийняття фінансових рішень. Критерії ефективності фінансових рішень. Обмеження та конфлікти цілей. Конфлікт між ліквідністю та прибутковістю. Короткострокові та довгострокові цілі. Інтереси різних груп стейкхолдерів. Регулятивні обмеження. Інструменти аналітичного забезпечення прийняття фінансових рішень. Горизонтальний аналіз фінансової звітності. Вертикальний аналіз фінансової звітності. Коефіцієнтний аналіз фінансової звітності. Інтегральні показники фінансового стану. Факторний аналіз фінансових показників. Прогнозне фінансове моделювання. Бюджетування та прогнозування. Сценарний аналіз. Імітаційне моделювання. Аналіз стратегічних, середньо-та короткострокових фінансових планів. Стратегічне фінансове планування. Стратегічні фінансові цілі. Довгострокова структура капіталу. Інвестиційна стратегія. Дивідендна політика. Аналіз стратегічних фінансових планів. Узгодженість з корпоративною стратегією. Аналіз реалістичності фінансових прогнозів. Аналіз джерел фінансування розвитку.

Оцінка фінансових ризиків стратегії. Середньострокове фінансове планування. Операційні бюджети. Інвестиційні бюджети. Фінансові бюджети. Аналіз середньострокових планів. Оцінка збалансованості доходів та витрат, оцінка потреби у зовнішньому фінансуванні. Аналіз грошових потоків. Оцінка досяжності планових показників. Короткострокове фінансове планування. Аналіз короткострокових планів. Забезпечення поточної ліквідності. Оптимізація структури оборотних активів. Ефективність управління дебіторською заборгованістю. Оцінка ризиків фінансового планування. Аналіз структури фінансування діяльності підприємства. Власний капітал та його складові. Позиковий капітал та його форми. Теорії оптимальної структури капіталу. Фактори, що впливають на структуру капіталу. Аналіз структури капіталу. Вертикальний аналіз пасивів балансу. Коефіцієнти фінансової незалежності. Коефіцієнти заборгованості. Вартість різних джерел фінансування. Вартість власного капіталу (модель CAPM). Вартість позикового капіталу. Вартість привілейованих акцій. Середньозважена вартість капіталу (WACC). Аналіз впливу структури капіталу на показники діяльності. Фінансовий леверидж та його ефект. Вплив на рентабельність власного капіталу. Вплив на фінансовий ризик. Вплив на вартість підприємства. Оптимізація структури капіталу. Критерії оптимальності (мінімізація WACC). Аналіз ефективності використання різних джерел. Ризики структури фінансування.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

### Основна

1. Аналіз господарської діяльності: Г. Даценко, Н. Коцеруба, І. Крупельницька, О. Кудирко, І. Лобачева; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Вінниц. торг.-екон. ін-т. Вінниця. 2021. 416 с.
2. Войнаренко М.П., Пономарьова Н.А., Замазій О.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 488 с.
3. Загородній А.Г., Партин Г.О., Пилипенко Л.М., Партин Т.І., Тивончук О.І. Бухгалтерський облік: Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 416 с.
4. Ковальчук Т.М., Кузь В.І. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : практикум. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 188 с.
5. Ковальчук Т.М., Кузь В.І. Організація обліку та оптимізація оподаткування : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2026. 336 с.
6. Ковальчук Т.М., Никифорак І.І. Облік і аудит: навч. посібник, вид. 2-ге., доп. і перероб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 520 с.
7. Ковальчук Т.М. Стратегічний аналіз : навч. посібник. вид. 2-е, перероб. та доп. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 460 с.
8. Ковальчук Т.М. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 560 с.
9. Кужельний М.В., Левицька С.В. Організація обліку: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2021. 352 с.
10. Кузнецова С.О., Чернікова І.Б. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. Х.: Видавництво «Лідер». 2016. 318 с.
11. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.
12. Куцик П.О., Бачинський В.І., Воронко Р.М. та інші. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: підручник; 3-є видан. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету. 2023. 308 с.
13. Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Кузь В.І., Кучер С.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Кондор». 2018. 418 с.
14. Огійчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т. Аудит: Навч. посібник. Вид. 4-те, перероб. і допов. К.: Алерта. 2020. 852 с.
15. Плаксієнко В.Я., Верига Ю.А., Кулик В.А., Карпенко Є.А. Облік, оподаткування та аудит: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2019. 509 с.
16. Розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління бізнесом : монографія / за ред. Т.М. Ковальчук. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2026. 248 с.

### Додаткова

1. Аналіз господарської діяльності : підручник / Г.І. Кіндрацька, А.Г. Загородній, Ю.І. Кулиняк. Львів : Львівська політехніка, 2019. 320 с.
2. Голов С.Ф., Костюченко В.М., Калуга О.М. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами: метод. посіб. Федерація проф. бухгалтерів і аудиторів України. К. : ФПБАУ. 2013. 267 с.
3. Ковальчук Т.М., Вергун А.І. Аналіз фінансового стану : теорія, методика, організація : монографія. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 176 с.
4. Ковальчук Т.М., Кузь В.І. Професійна етика в обліку, аудиті та оподаткуванні : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 200 с.
5. Ковальчук Т.М., Михалків А.А. Оподаткування в зарубіжних країнах : навч. посібник. Вид 2-е, перероб. та доп. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023, 460 с.
6. Немченко В.В. Аудит: Підручник. К.: ЦУЛ, 2012. 528 с.
7. Облік, аналіз, аудит і оподаткування в управлінні : тестові завдання : навч.-метод. посіб. / Т.М. Ковальчук, М.А. Проданчук, А.І. Вергун, В.І. Кузь, А.А. Михалків, І.І. Никифорак : за заг. ред. д.е.н., проф. Т.М. Ковальчук. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 380 с.
8. Островерха Р.Д. Організація обліку: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2020. 568 с.
9. Сич Є.М., Стасишен М.С. Стратегічний аналіз : навч. посібник. К. : Каравела, 2023. 304 с.
10. Сумець О.М. Стратегічний менеджмент : підручник. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.
11. Томчук О.Ф., Федоришина Л.І., Глазко Н.Д. Аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень. Методичні рекомендації по виконанню практичних завдань для магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» факультету обліку та аудиту. Вінниця: ВНАУ, 2016. 39 с.

### Нормативна база

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291. URL: [www.minfin.gov.ua/](http://www.minfin.gov.ua/).
2. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: <https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9A%.pdf>.
3. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 635. (зі змінами та доповненнями). URL: [www.minfin.gov.ua/](http://www.minfin.gov.ua/).
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності.

Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. №433 : за станом на 17.11.2013 р. URL: [http://www.auditcnt.com.ua/news/view\\_news.php?id=399](http://www.auditcnt.com.ua/news/view_news.php?id=399).

5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : видання 2016-2017 року. URL: [https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-auditu?fbclid=IwAR3PCFlqK2h2JWyybx2-JJ9vO4QSapwhA\\_FghfUYeBhHzZDfoDiXZn5NzKI](https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-auditu?fbclid=IwAR3PCFlqK2h2JWyybx2-JJ9vO4QSapwhA_FghfUYeBhHzZDfoDiXZn5NzKI).

6. Міжнародні стандарти фінансової звітності (версія перекладу українською мовою – 2016 рік). URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhнародni-standarty-finansovoi-zvitnosti--versiia-perekladu-ukrainskoiu-movoiu---rik?category=buhgalterskij-oblik&subcategory=mizhнародni-standarti-finansovoi-zvitnosti>.

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73. (зі змінами та доповненнями). URL: [www.minfin.gov.ua/](http://www.minfin.gov.ua/).

8. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. URL: [www.minfin.gov.ua/](http://www.minfin.gov.ua/).

10. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність в Україні: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: [www.rada.gov.ua/](http://www.rada.gov.ua/).

12. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 8.07.2010 р. № 2464. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

13. Про оплату праці: Закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95>.

### **Інформаційні ресурси**

Офіційні сайти органів державного управління України та професійних організацій:

1. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/>.

2. Офіційний сайт Аудиторської палати України. URL: <https://www.apu.com.ua>.

3. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: [www.rada.gov.ua/](http://www.rada.gov.ua/).

4. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.

5. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua>.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: [www.ukrstat.gov](http://www.ukrstat.gov).

7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: [www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua).

8. Офіційний сайт Міжнародної Федерації Бухгалтерів. URL: [www.ifac.org](http://www.ifac.org).

9. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: [www.nssmc.gov.ua](http://www.nssmc.gov.ua).

10. Офіційний сайт Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України. URL: [www.ufpaa.org/](http://www.ufpaa.org/).

Академічні ресурси:

1. Репозитарій академічних статей, таких як Google Scholar або ResearchGate, для пошуку актуальних наукових досліджень та публікацій з курсу.

2. Archer – інституційний репозитарій відкритого доступу представників Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <https://archer.chnu.edu.ua>.

Освітні платформи:

1. Платформа онлайн-курсів «Coursera». URL: <https://www.coursera.org/courses>.

2. Платформа онлайн-курсів «Prometheus». URL: <https://prometheus.org.ua/>.

3. Студія онлайн-освіти «EdEra». URL: <https://ed-era.com/>.

**Критерії оцінювання знань абітурієнтів  
під час проведення додаткового вступного випробування  
для вступників на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти  
за спеціальністю D1 Облік і оподаткування**

Додаткове вступне фахове випробування передує вступному фаховому випробуванню зі спеціальності D1 «Облік і оподаткування» і передбачене для абітурієнтів, що здобули попередній рівень вищої освіти з іншої галузі знань (за іншими спеціальностями). Додаткове фахове випробування зі спеціальності D1 «Облік і оподаткування» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії має на меті визначення готовності вступників до аспірантури до навчання за даною спеціальністю на основі перевірки набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти за даною спеціальністю.

Вступники повинні бути обізнаними із сучасними науковими дослідженнями у сфері обліку, аналізу, аудиту та оподаткування, вміти їх критично аналізувати, вільно володіти термінологічним апаратом та методологічними прийомами аналізу складних господарських процесів, самостійно й логічно викладати матеріал та робити відповідні висновки й узагальнення, вміти використовувати знання в практичній діяльності.

Додаткове вступне випробування зі спеціальності D1 «Облік і оподаткування» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» охоплює питання дисциплін «Бухгалтерський облік», «Теорія економічного аналізу», «Аудит», «Організація обліку та оптимізація оподаткування», «Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами», «Стратегічний аналіз», «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством», «Організація і методика аудиту», «Аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень».

Вступне випробування проводиться у вигляді усного екзамену за наступним порядком: 1. Абітурієнт отримує білет, сформований із питань програми додаткового вступного випробування. 2. Абітурієнт повинен написати відповіді на ці питання на листку вступних випробувань, а потім усно на них відповісти членам комісії. 3. Вислухавши відповіді, члени комісії можуть задавати додаткові питання виключно у контексті більш глибокого висвітлення попередньо поставлених питань. 4. Відповіді вступників оцінюються окремо за кожним питанням усіма членами комісії. 5. Визначається середня кількість балів за результатами усіх балів, виставлених членами комісії.

Білет з додаткового вступного випробування складається із трьох питань. Питання білетів дозволяють перевірити науково-теоретичну й практичну підготовку вступників та оцінити їх знання з проблематики, що стосується обліку, аналізу, аудиту та оподаткування фінансово-господарської діяльності. Оцінювання рівня знань здійснюється за шкалою «зараховано», «незараховано». При виставленні підсумкової оцінки враховується змістовність, ґрунтовність усіх відповідей вступника до аспірантури на питання екзаменаційного білета та додаткових питань, його орієнтування в науковій літературі за проблематикою питань.

Критерії оцінювання відповіді: Оцінку «ЗАРАХОВАНО» отримує вступник до аспірантури, який: висвітлює (грунтовно / задовільно / у достатньому обсязі) питання фахової спеціалізації; демонструє (на високому, середньому, задовільному, достатньому рівні) обізнаність з працями вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань обліку, аналізу, аудиту та оподаткування; виявляє (поглиблене / добре / задовільне / достатнє) розуміння особливостей обліку, аналізу, аудиту та оподаткування; оперує (вільно / добре / задовільно / на достатньому рівні) фактологічною джерельною базою; володіє (вільно / добре / задовільно / на достатньому рівні) відповідною науковою термінологією; коректно, стисло, точно відповідає на основні та додаткові питання. Оцінку «НЕЗАРАХОВАНО» отримує вступник до аспірантури, який: не відповів на питання фахової спеціалізації; погано орієнтується в науковій термінології; не обізнаний з науковими парадигмами сучасних наукових досліджень з обліку, аналізу, аудиту та оподаткування; відповідь на питання дає безсистемно; припускається суттєвих помилок; не відповідає на додаткові питання; виявлено випадки чи схильність вступника до аспірантури до порушення правил та стандартів академічної доброчесності.

Вступник, який за результатами додаткових вступних випробувань отримав оцінку «незараховано» до складання фахового вступного випробування зі спеціальності не допускається.